

[Dějiny veřejných lidových knihoven v českých zemích \[1\]](#)

Autor:

- [RICHTEROVÁ, Alena](#) [2]

Číslo:

- [2020, ročník 29, číslo 1](#) [3]

Rubrika:

- [Recenze](#) [4]

Klíčová slova:

- [dějiny knihoven a knihovnictví](#) [5], [publikace](#) [6]

KUBÍČEK, Jaromír: *Dějiny veřejných lidových knihoven v českých zemích*. Vyd. 1. Brno: Moravská zemská knihovna, 2019. 328 s. ISBN 978-80-7051-250-0.

Autor vydané publikace v předmluvě sám uvádí, že tyto dějiny veřejných lidových knihoven jsou vydávány jako připomenutí stého výročí od přijetí prvního knihovnického zákona u nás a jako podnět a pomůcka k jejich budoucímu samostatnému celkovému zpracování, zatímco zde předkládaná publikace si klade za cíl podat přehled celkových tendencí v jejich vývoji, zejména s ohledem na vývoj v českých zemích.

Text je rozdělen chronologicky na sedm kapitol. V první kapitole autor pojednává o počátcích veřejných knihoven v českých zemích od dob národního obrození, od vzniku čtenářských spolků, žákovských a školních knihoven, komerčních půjčoven knih, knihoven muzeí až po první veřejné knihovny. Druhá kapitola je ohraničena daty 1848–1880, spolu s výčtem okolností nezbytných pro rozvoj knižního trhu, zakládání a činnosti veřejných knihoven, jejich metodiky pro práci se čtenářem, uvádí počátky české bibliografie a nejstarší statistické průzkumy i jejich výsledky.

Nejobsáhlejší jsou další dvě kapitoly popisující vývoj od osmdesátých let 19. století do vzniku republiky a posléze knihovnictví mezi dvěma válkami. Systematicky a velmi precizně text dělí na stručně podaný politický vývoj s přesahem do oblasti školství a kultury, zmiňuje rovněž podíl organizací, jakými byly Sokol, Červený kříž, národní jednoty, matice a akademie, církevní knihovny, knihovny politických stran a dělnických organizací a knihovny národnostních menšin, především německé. Dále se věnuje působení Svazu osvětového, vývoji knihovnického vzdělání, časopisům a sborníkům z oboru, knihovnickým spolkům a metodice knihovnické práce. Podrobně se zabývá úředními dotazníkovými akcemi a statistikami, organizovanými státní správou ke zjištění stavu, rozsahu fondu a efektivnosti činnosti veřejných knihoven. I když zdůrazňuje nevýhody zvolené dvoukolejnosti ve vývoji knihoven veřejných a knihoven vědeckých, pozornost věnuje také základním událostem ve vývoji našich největších vědeckých knihoven. A co je vzhledem k jubilejnímu roku 2019, ve kterém publikace vyšla, obzvláště chvályhodné, velmi pečlivě sleduje přípravy k vydání prvního knihovnického zákona, různé předkládané varianty i zpočátku neúspěšné pokusy o jeho prosazení. Dále pak analyzuje jeho znění i znění prováděcích předpisů, ale i jejich postupnou realizaci a zavádění do běžné praxe.

Zatímco pátá kapitola o vývoji knihoven v Protektorátu je pojata poměrně stručně, šestá kapitola pojednávající o letech 1945–1989 opět s obdobnou precizností a systematickým členěním jako výše uvedené kapitoly shrnuje zásadní události v českém knihovnictví té doby. Mezi základním textem

publikace je umístěno celkem pětadvacet medailonků nejvýznamnějších osobností českého knihovnictví, počínaje Leopoldem Janem Šeršníkem (s. 16) a konče Antonínem Opluštělem (s. 229), s uvedením důležitých biografických dat a jejich portrétem.

Po důkladné úvaze se autor nevěnuje odlišnému vývoji lidových knihoven na území Slovenska, pro dobu první republiky rovněž neuvádí vývoj na Zakarpatské Ukrajině; také současný vývoj od roku 1989 pojal jako chronologický výčet zásadních dat.

Text doplňují četné reprodukce a je obohacen o rozsáhlý poznámkový aparát, přičemž počet všech citovaných prací vzbuzuje skutečný obdiv k pečlivosti a erudici autora. Lze jen litovat, že drobnější citované práce nejsou zahrnuty do závěrečného Seznamu literatury (s. 301–306) a že svazek neobsahuje seznam vyobrazení, ale zřejmě se tak stalo ve snaze knihu nezatížit nadměrným stránkovým rozsahem. Pozoruhodné jsou však dvě připojené přílohy: anketa časopisu Světozor z roku 1870 (s. 267–282) a statistika České obecní knihovny v roce 1910 (s. 283–300). Anglický Abstract (s. 307–314) je dostatečně obsáhlý, aby se základními fakty vývoje seznámil cizojazyčného zájemce. Svazek je zakončen jmenným a místním rejstříkem.

Věřím, že i z této mé stručné recenze je více než zřejmé, jak potřebnou publikaci, naprosto novátorskou zejména pro některé regiony, kupříkladu moravské, máme v tomto případě v ruce a jak záslužnou práci její autor pro celou knihovnickou veřejnost vykonal.

URL zdroje: <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2020-rocnik-29-cislo-1/dejiny-verejnych-lidovych-knihoven-v-ceskych>

Odkazy

- [1] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2020-rocnik-29-cislo-1/dejiny-verejnych-lidovych-knihoven-v-ceskych>
- [2] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/autori/richterova-alena>
- [3] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2020-rocnik-29-cislo-1>
- [4] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/rubriky/recenze>
- [5] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/dejiny-knihoven-knihovnictvi>
- [6] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/publikace>